

A műbútor javítása

A modern tudományos restaurálás egy sor olyan eljárást foglal magába, amelynek célja a kulturális örökségek megőrzése és átadása a jövő nemzedékének. A kulturális örökségek védelméről szóló törvény alapján minden múzeumi restaurálási munkát csak szakosított tudományos restaurátorszervezet vagy magasan szakképzett restaurátorokból álló társaság végezhet, a műemlékvédő szervek engedélyével és azok felügyelete alatt.

A restaurálás fő feladata a tárgy egy korábbi, azaz eredeti állapotának visszaállítása, hisz az – esztétikai és történelmi értéke mellett – egy, a korszakának immateriális üzenetét hordozó dokumentum is.

A Velencei Carta (nemzetközi műemlékvédelmi egyezmény) pontosan meghatározza a műemlékvédelemmel kapcsolatos alapfogalmakat.

1. Műemlék: műemléknek nevezünk minden, a földben vagy a föld felszínén lévő létesítményt (épület, épületrész, rom, művészi kivitelű tárgy), amelynek történelmi, régészeti, iparművészeti vagy néprajzi jelentősége van.

2. Műtárgy: ide kell sorolni az értékes alapanyagokból, művészi munkával készített belsőépítészeti alkotásokat.

A műtárgy fogalmán belül a bútorok az alábbiak szerint csoportosíthatók.

Műbútornak minősülnek azok a berendezési tárgyak, amelyeket értékes alapanyagokból, kiváló művészi munkával, a legmagasabb technikai színvonalon készítettek el.

A stílbútorok ugyanazt a minőséget képviselik mint a műbútorok, de egy

adott stíluskor formajegyeit és díszítőelemeit hordozzák.

Az igényes bútor a kor legmagasabb technikai színvonalán készített bútor (általában régi, híres mester munkája), de alapvetően nem hordozza magán a kor stílusának formajegyeit, készítésénél sokkal inkább a megrendelő igényeit vették figyelembe.

A népi bútor a táj jellegének és szokásainak megfelelően, alapvetően nem asztalos által elkészített és díszített bútor, amely általában háztartásokban mindennapos használati tárgyként funkcionált a paraszti háztartásokban.

A régi bútorok asztalosok által készített tárgyak, de nem felelnek meg az előző négy pontban felsorolt kritériumok egyikének sem, csupán régiek. A történelmi és kulturális műemlékek megóvását, visszaállítását több módon valósíthatjuk meg:

- konzerválással
- restaurálással
- rekonstruálással
- reparálással
- reprodukálással.

Konzerválás

A német eredetű szó jelentése: tartósít, a (meg)romlástól különleges eljárással megóv, régi állapotot fenntart. A konser-

Rozzo-palota hálófülke, mint műemlék

Neoreneszánsz stílbútor (Mátészalka), házasságkötő terem

Igényes belső berendezés (Tiszasszalka), oltárfelújítás

A régészeti restaurációk esetén elfogadott irányelv, hogy kiegészítést csakis az eredetivel elütő módon szabad végezni. A bútorknál nem alkalmazható ez az elv, itt az újonnan restaurált elemek kihangsúlyozottan nem különülhetnek el az eredeti részekről, be kell olvadniuk a megmaradt elemekbe. A cél, hogy a restaurálás ne legyen túlságosan szembeütő, fontos, hogy a tárgy

távrolról egységes és harmonikus maradjon. Azonban a bútorrégiségeket tanulmányozó szakemberek számára fontos, hogy könnyen és gyorsan meghatározhatók legyenek az új kiegészítő elemek a régiek mellett, erre azonban elegendő a színézésnél egy árnyalatnyi eltérést eszközölni az új és régi alkatrészek között.

A restaurálás megkezdése előtt át kell gondolni a folyamat egészét, és össze állítani a munkatervet, ami tartalmazza a felújítás módszereit és az eljárási sorrendet.

Ha kétségek merülnek fel a feladat megoldásával kapcsolatban, akkor konzultálni kell tapasztaltabb mesterrel, hozzáértő múzeumi munkatárssal vagy művészettörténésszel. Ha szabad szemmel

nem állapítható meg a károsodás mértéke, akkor igénybe kell venni tudományos munkatárs vagy kutatóintézet segítségét.

Rekonstruálás

Jelentése: helyreállítás, újjáépítés, kiegészítés a hiányzó részekkel (főleg régi műemlékek esetében).

Akkor nevezzük így a helyreállítási műveletet, ha a tárgy alkatrészeinek 50%-nál kisebb része ép, vagy használhatósági szempontból kell a megkapott alkatrészeket cserélni. Az utóbbira általában magántulajdonban lévő tárgyaknál merülhet fel igény.

A rekonstruálás a múlt műemlékeinek a felújítását jelenti, a megmaradt részek, ábrázolások, valamint leírások alapján.

A rekonstrukció feladata: maximális pontossággal visszaállítani az eredeti külsőt, az egyes elemek és az egész tárgy vonatkozásában egyaránt.

A rekonstruálási munka nagysága függ a műemlék állapotától, a történelmi és művészeti értékétől, valamint a tárgy jövőbeli feladatától.

Kastélyok és múzeumok tárgyainak restaurálásánál esetenként a műtárgy teljes visszaállítása is szükségessé válhat.

Ilyenkor célszerű a szakmai munkába bevonni a területileg illetékes műemlékfelügyelőiséget. A bútór sérült részeinek elkészítésére a megmaradt rajzok, és a még ép darabok másolása alapján kerülhet sor.

(folytatjuk)

**Dr. Forgón Pálné
és Gergely József szerzők**

válás olyan tudományosan megalapozott eljárások összessége, amelyek a műemlékek további romlásának megakadályozására, valamint annak megerősítésére és karbantartására irányulnak. A bútork tekintetében ezek az eljárások tartalmazzák a tárgy szennyeződésektől való megtisztítását, fertőtlenítését, és a külső hatásoktól való védelmét. Ez a fogalom olykor még a műtárgy állagában keletkezett sérülések gyors, ideiglenes jellegű kijavítását, a további romlás megakadályozását célzó munkát is jelenti. A konzerválás tehát a később ismertetendő restaurálás első és alapvetően fontos művelete.

Restaurálás

A latin eredetű szó eredeti állapotba való visszaállítást, helyreállítást, kijavítást jelent, amelyhez eredeti anyagokat, korhű szerszámokat és technológiákat alkalmaztak. A restaurálást a tárgy tulajdonviszonyától és a szakmai bizottság döntésétől függően kell elvégezni, a lehető legtöbb eredeti alkatrész megtartása mellett.

Múzeumi bútorknál, ha az továbbra is kiállítási tárgy marad, akkor a konzerválást kell előnyben részesíteni.

A használatból adódó kopásokat és sérüléseket, valamint a gomba- és rovarkárosítók által tönkretett darabokat megfelelő alapanyag híján a nem frontfelületen lévő alkatrészekből pótoljuk. A tönkrement alkatrészek pótlását a későbbiekben leírt szabályok szerint kell elvégezni.

Rekonstruáláshoz előkészítve (Nyírdersz), görög katolikus ikonosztáz